

**Potencjalny skład gatunkowy awifauny i
chiropterofauny zasiedlającej budynku w
okresie niełęgowym w Szkole Podstawowej
nr 40 (ul. Róży Wiatrów 9) w Lublinie
- wstępne wskazania harmonogramu prac i
wstępne sposoby kompensacji niszczenia
siedlisk lęgowych**

Wykonano na zlecenie **Gminy Lublin z siedzibą w Lublinie**
Plac Łokietka 1, 20-109 Lublin

Autor:

dr Grzegorz Grzywaczewski
Katedra Zoologii, Ekologii Zwierząt i Łowiectwa
Uniwersytet Przyrodniczy w Lublinie
ul. Akademicka 13
20-950 Lublin
tel. 698 864 099
e-mail: grzegorz.grzywaczewski@up.lublin.pl

Lublin, luty 2012 r.

I. WSTĘP

W Polsce - do końca 2011 roku (www.komisjafaunistyczna.pl – dostęp 29.02.2012 r.) – stwierdzono 450 gatunków ptaków, a większość z nich podlega ochronie gatunkowej – w tym wszystkie gatunki ptaków związane z budynkami. Poza tym, w Polsce stwierdzono występowanie 25 gatunków nietoperzy – wszystkie podlegają ochronie ścisłej (Rozporządzenie Ministra Środowiska 2011).

Kilka gatunków ptaków i nietoperzy zasiedlają budynki, w których rozmnażają się. Pierwotnie zasiedlały one, szczeliny i półki skalne, a od czasu rozwoju budownictwa – zwłaszcza murowanego – ptaki i nietoperze zasiedlają budynki.

W ostatnich 10-20 latach, zwiększyła się liczba remontowanych budynków, a funkcjonowanie dzikich populacji zwierząt tam występujących, jest ograniczane. Ze względu na to, że większość gatunków ptaków i nietoperzy które zasiedlają budynki to gatunki chronione, istnieje konieczność kompensacji utraty siedlisk lęgowych (Wylegała i inni 2008, 2009; Luniak 2010; Grzeniewski, Kowalski)

II. METODY

Inwentaryzację przeprowadzono w okresie 20-29.02.2012 roku w oparciu o kontrole poszczególnych budynków, a każdy z nich był opisywany pod kątem dostępności dla ptaków i nietoperzy. Opisywano i dokumentowano istniejące otwory, szczeliny, pęknięcia, nisze, pulki, itp., na poszczególnych częściach budynku, tj.: dach, stopodach, strych, ściany zewnętrzne. Poza tym odnotowywano występujące gatunki, oceniano liczebność potencjalnych gatunków oraz określano wstępną liczbę i rodzaj budek lęgowych dla poszczególnych zwierząt. Poza tym, wstępnie określono wskazania harmonogramu prac i wstępne sposoby kompensacji niszczenia siedlisk lęgowych.

III. WYNIKI INWETARYZACJI

Szkoła Podstawowa nr 40 (ul. Róży Wiatrów 9, 20-468 Lublin)

Inwentaryzacja została przeprowadzona na budynku szkoły (fot. 1) oraz sali gimnastycznej z łącznikiem. Tereny otaczające budynki szkoły to: osiedla boków mieszkalnych i tereny przemysłowe.

Fot. 1. Widok wejścia do Szkoły Podstawowej nr 40 – w stropodachu drożne otwory wlotowe na stropodach zasiedlone m.in. przez kawkę

Dach. Na pokrytym papą dachu, istnieją kominy wentylacyjne, które nie są zabezpieczone kratkami (fot. 2). Liczba niezabezpieczonych otworów wentylacyjnych wynosi 16, a ich średnica przekroju to około 10-15 cm. Potencjalne gatunki, które mogą się rozmnażać w kominach to: kawka, pójdzka, płomykówka.

Fot. 2. Brak kratki zabezpieczających otwory wentylacyjne w kominach

Stropodach. Stropodach jest drożny, a potencjalne lęgowe gatunki tak występujące to: pójdzka, płomykówka, jerzyk, nietoperze, wróbel.

Strych – brak.

Ściany zewnętrzne – otwory wentylacyjne na stropodach są drożne, przez co zwierzęta mogą się dostawać na stropodach i potencjalnie tam się rozmnażać. W ścianie północnej i południowej nie ma drożnych otworów. W ścianie zachodniej, w części górnej (otwory wentylacyjne stropodachu) stwierdzono 22 drożne otwory o średnicy około 10 cm. W ścianie południowej, w części górnej (otwory wentylacyjne stropodachu) stwierdzono 61 drożnych otworów o średnicy około 10 cm, w tym 1 zajęty przez parę kawek i 1 zajęty przez parę wróbli (fot. 3). Potencjalne i lęgowe gatunki to: kawka, wróbel, pójdzka, płomykówka, jerzyk, nietoperze.

Fot. 3. Ścian południowa szkoły - drożny otwór wentylacyjny, zasiedlony przez parę wróbli

Sala gimnastyczna. W ścianie północnej, w górnej części przy dachu, istnieją 2 drożne otwory wentylacyjne i pęknięcia. W ścianie południowej, w górnej części przy dachu, istnieją 4 drożne otwory wentylacyjne i pęknięcia. W ścianie wschodniej, w górnej części przy dachu, istnieją pęknięcia. W ścianie zachodniej brak otworów i pęknięć. Potencjalne i lęgowe gatunki to: kawka, wróbel, pójdzka, płomykówka, jerzyk, nietoperze.

Stwierdzone gatunki podczas kontroli – kawka, wróbel.

Wstępna ocena liczebności potencjalnych gatunków lęgowych: kawka – 5 par, wróbel – 1-2 pary, jerzyk – 3-5 par, szpak – 1-2 pary, pójdzka – 1 para, płomykówka – 1 para, bogatka – 1-2 pary, kopciuszek – 1 para, nietoperze – kilka-kilkanaście osobników na stropodachu i w szczelinach ścian.

IV. Wstępne sposoby kompensacji niszczenia siedlisk lęgowych

Ze względu na przygotowywaną inwestycję, dojdzie do zabezpieczania otworów wlotowych do miejsc lęgowych gatunków chronionych ptaków i nietoperzy. W ramach kompensacji utraty siedlisk lęgowych zwierząt chronionych, w trakcie prac dociepleniowych, wstępnie zaleca się wywieszenie budek lęgowych i miejsc schronienia. Wstępna ocena liczby budek lęgowych: kawka – 5 budek, wróbel – 2 budki, jerzyk – 5 budek, szpak – 1 budka, pójdzka – 1 budka, płomykówka – 1 budka, bogatka – 1 budka, nietoperze – 2 budki. Oszacowana liczba budek może się zmniejszyć o 20-30%, po weryfikacji liczebności ptaków i nietoperzy w sezonie lęgowym.

V. Wstępne wskazania harmonogramu prac

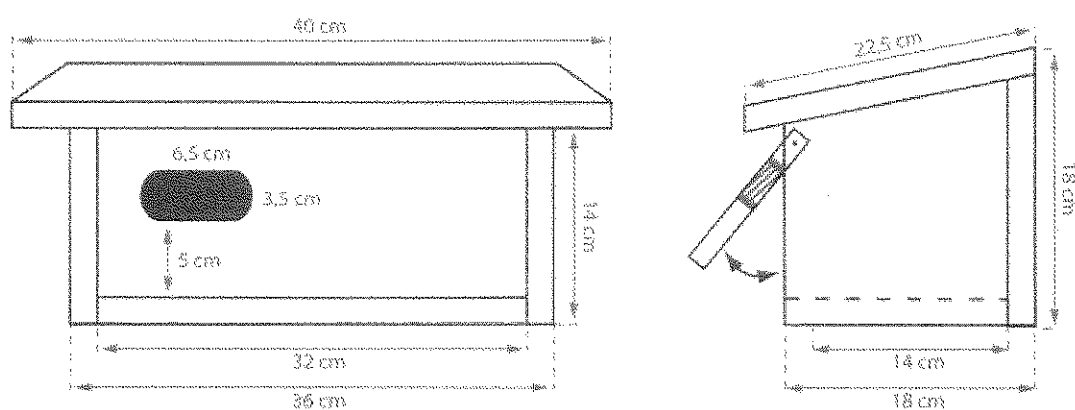
Większość ptaków i nietoperzy w środkowo-wschodniej Europie, przeciętnie rozmnaża się od kwietnia do sierpnia. Dlatego też, istnieje konieczność dostosowania prac docieplenia budynków do okresu lęgowego zwierząt występujących na budynkach. Propozycje harmonogramu prac docieplenia budynków zamieszczono w tabeli 1.

Tab. 1. Harmonogram prac dociepleniowych (zmodyfikowano na podstawie: Wylegała i inni 2009)

Zakres prac	Styczeń	Luty	Marzec	Kwiecień	Maj	Czerwiec	Lipiec	Sierpień	Wrzesień	Październik	Listopad	Grudzień
wstępna inwentaryzacja stanu budynków oraz określenie potencjalnego występowania ptaków i nietoperzy												
inwentaryzacja ptaków												
inwentaryzacja nietoperzy												
prace dociepleniowe na których stwierdzono nietoperze												
prace dociepleniowe na których nie stwierdzono nietoperze												
prace dociepleniowe na których stwierdzono lęgowe ptaki												

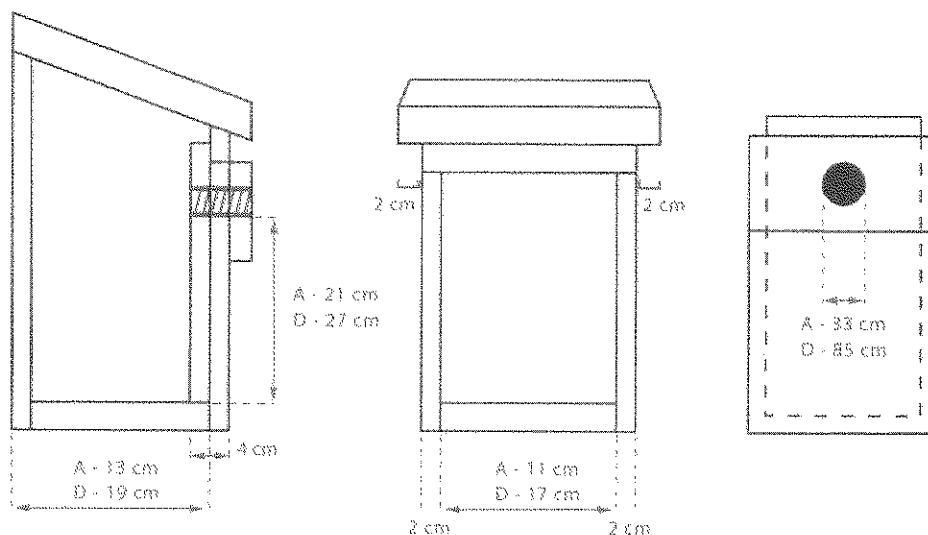
VI. schematy budek i schronień dla nietoperzy

Wymiary budek i schronień muszą charakteryzować się odpowiednimi wymiarami, ustandaryzowanymi średnicami otworów oraz budową zapewniającą łatwe czyszczenie. Przez nieodpowiednie wymiary, budki i schronienie nie będą zasiedlane. Wymiary (ryc. 1, 2, 3, 4, 5, 6) pochodzą z opublikowanych materiałów dotyczących ochrony ptaków i nietoperzy na budynkach (Szokalski, Wojtatowicz 1989; Goławski i inni 2002; Mikusek 2005; Wylegała i inni 2009; Luniak 2010; Kus i inni 2010; Grzeniewski, Kowalski).

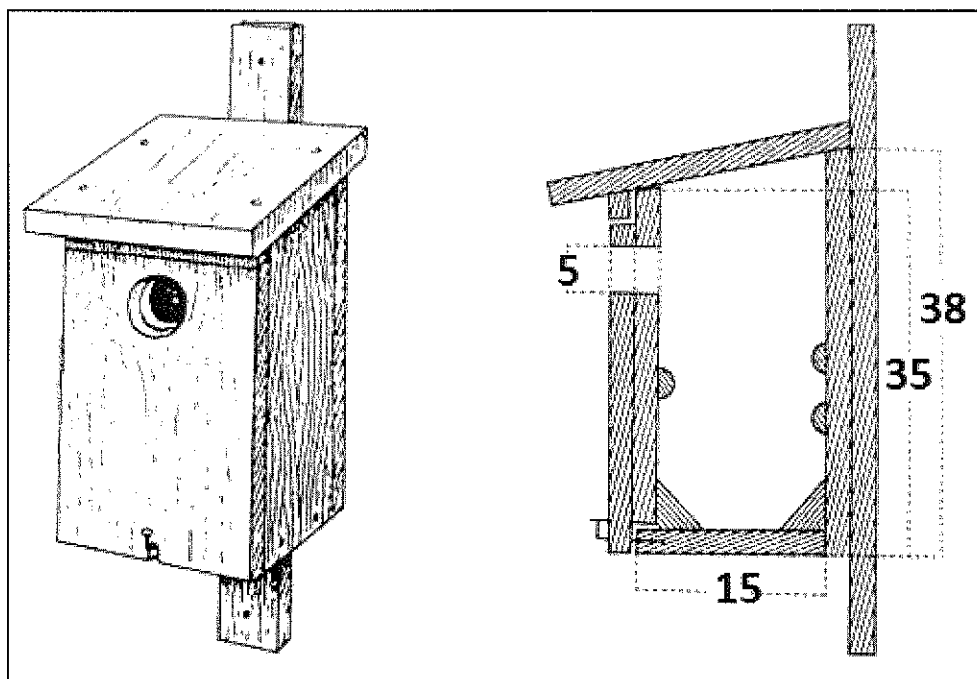
Wymiary skrzynki typu J (dla jerzyków)	
Wysokość z przodu	14 cm
Szerokość wewnątrz	14 cm
Długość wewnątrz	32 cm
Wymiary owalnego wlotu	6,5 x 3,5 cm
Odległość od dolnej krawędzi otworu wlotowego do dna	5 cm

Ryc. 1. Schemat budki dla jerzyka (Grzeniewski, Kowalski)

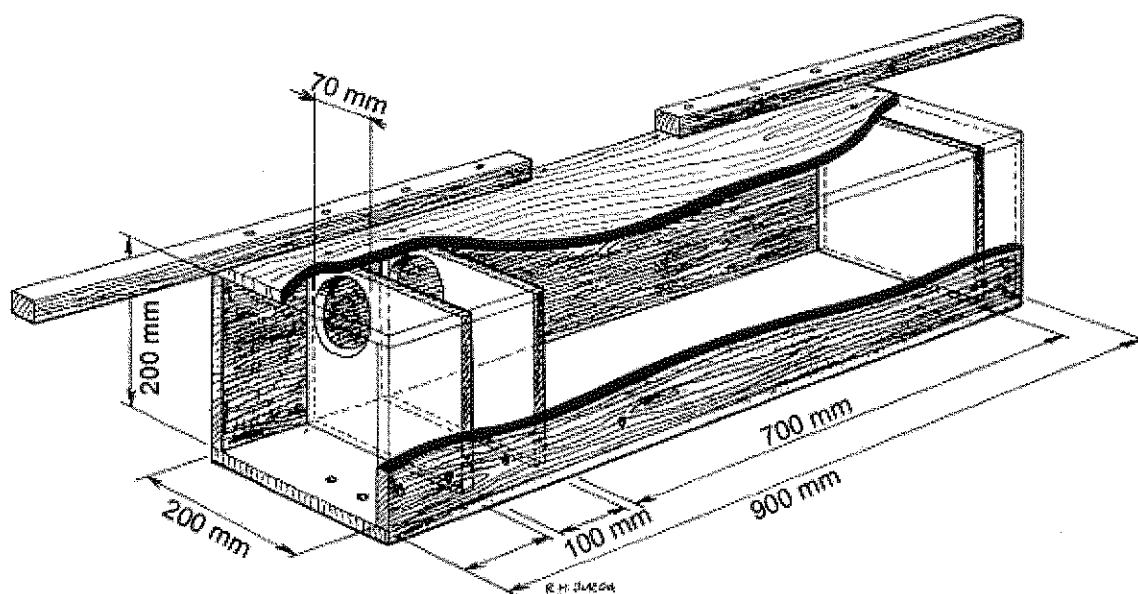
Wymiary skrzynek typu A i D		
Typ skrzynki	A (dla wróbli)	D (dla kawek)
Wewnętrzny wymiar dna	11 x 11 cm	17 x 17 cm
Głębokość od wlotu do dna (od wewnątrz)	21 cm	27 cm
Średnica otworu wlotowego	33 mm	85 mm
Grubość przedniej ścianki (z podwójnej deski)	4 cm	4 cm

Ryc. 2. Schemat budki dla wróbli i kawki (Grzeniewski, Kowalski)

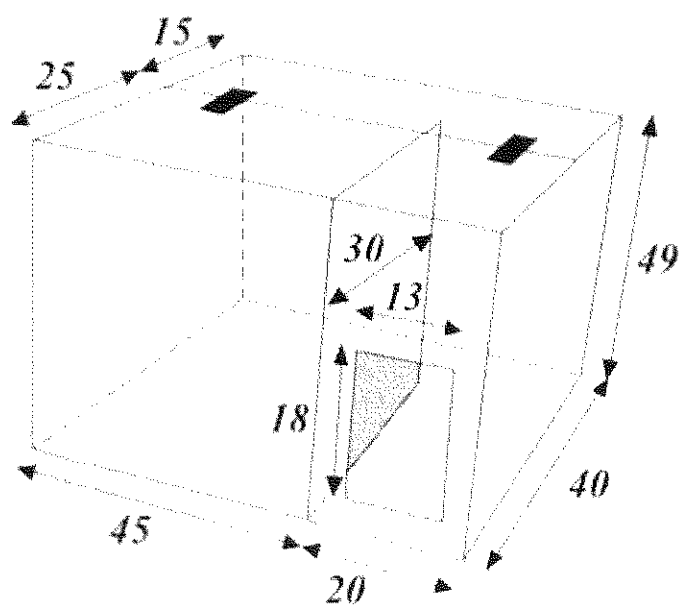

Ryc. 3. Schemat budki dla szpaka (Kus i inni 2010)

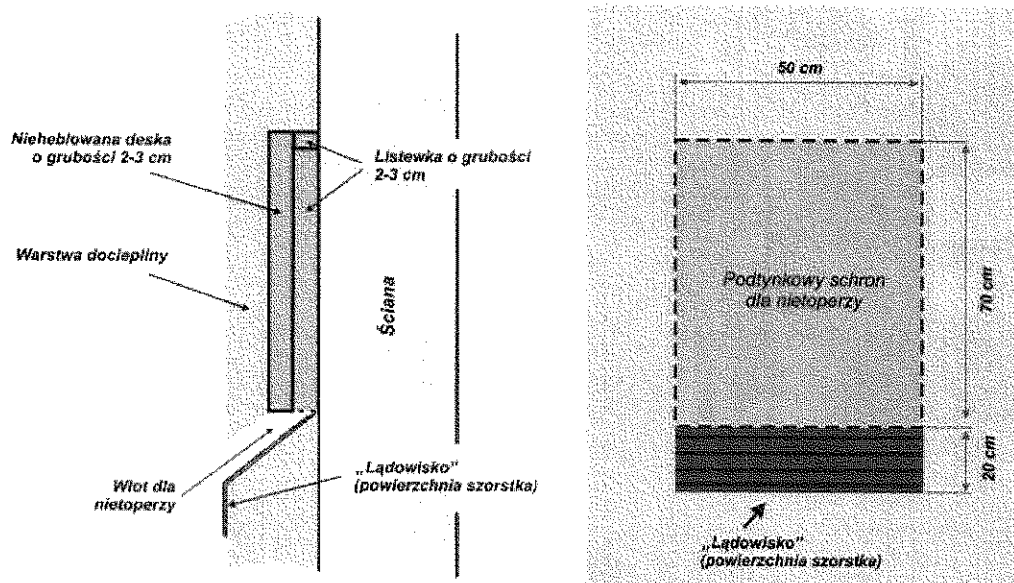

Ryc. 4. Schemat budki dla pójdźki (Mikusek 2005)

Ryc. 5. Schemat budki dla pójdźki (Gołowski i inni 2002)

Ryc. 6. Schemat schronienia dla nietoperzy (Wylegała i inni 2009)

VII. Piśmiennictwo

- Goławski A., Kasprzykowski Z., Kowalski M., Kaługa I. 2002. Ochrona płomykówki i nietoperzy w obiektach sakralnych w Polsce. Mazowieckie Towarzystwo ochrony Fauny, Siedlce.
- Grzeniewski M., Kowalski M. Ochrona ptaków gniazdujących w budynkach. Towarzystwo Przyrodnicze „Bocian”, Siedlce.
- Kus K., Staniaszek M., Szczepaniak P. 2010. Ptaki w budynkach. Remonty i docieplenia w zgodzie z przepisami ochrony przyrody. Stowarzyszenie Ochrony Sów, Bodzentyn.
- Luniak M. 2010. Ptaki w budynkach. Wyd. Stołeczne Towarzystwo Ochrony Ptaków, Warszawa.
- Mikusek R. (red). 2005. Metody Badań i Ochrony Sów. FWIE, Kraków.
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 października 2011 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt. Dz. U. nr 237, poz. 1419.
- Szokalski M., Wojtatowicz J. 1989. Ptaki w ogrodzie. PWRiL, Warszawa.
- www.komisjafaunistyczna.pl
- Wylegała P., Dzieciółowski R., Jaros R., Kepel A. 2008. Standardy montowania ukryć dla ptaków i nietoperzy jako element prac dociepleniowych. Polskie Towarzystwo „Salamandra”, Fundacja EcoFundusz, Poznań.
- Wylegała P., Jaros R., Dzieciółowski R., Kepel A., Szkudlarek R., Paszkiewicz R. 2009. Docieplanie budynków w zgodzie z zasadami ochrony przyrody. Polskie Towarzystwo Ochrony Przyrody „Salamandra”, Poznań.